

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Янь Інши «Методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Представлена до розгляду у дисертаційному дослідженні проблема, пов'язана зі зростаючим рівнем вимог до якості вищої мистецької освіти та затребуваністю суспільством конкурентоздатних фахівців-професіоналів у сфері музично-виконавської діяльності. Тож *актуальність* обраної здобувачем теми дослідження є беззаперечною, скільки пов'язана не тільки з широким колом завдань, які студент-музикант має навчитися розв'язувати під час фахового навчання, а й з необхідністю набуття під час вокальної підготовки компетентності, яка дозволить йому цілісно і системно реалізовуватися у процесі вокально-виконавської діяльності у закладах загальної середньої освіти. *Доцільність* наукового пошуку у згаданому напрямку зумовлена потребою сформованості у сучасного педагога-музиканта здатності до поєднання музично-педагогічної та вокально-виконавської діяльності у шкільному середовищі із застосуванням нових підходів, принципів, педагогічних умов, технологій тощо. *Своечасність* звернення до обраної проблеми підтверджується й тим, що саме вокально-виконавська компетентність забезпечуватиме майбутнім фахівцям-музикантам міцну основу для ефективної практичної діяльності та здатності до розвитку музичної культури школярів через вокальне навчання.

Крім того, подане до захисту дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-досвідної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та є складником наукової теми кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Експертиза дисертації дає підстави стверджувати, що обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків та рекомендацій підтверджується глибоким аналізом складових ключового поняття дослідження, що дозволило здобувачеві дати визначення феномену «вокально-виконавська компетентність» як здатності майбутніх вчителів-музикантів до здійснення вокально-виконавської діяльності у школі; представити його компонентну структуру в єдності виокремлених компонентів та пов'язаних з ними функцій й сформулювати власне бачення сутності вокально-виконавської компетентності, очікуваної соціумом.

У процесі дослідницького пошуку дисертантом було виокремлено низку науково-методологічних підходів, що дало змогу систематизувати й визначити *функції* кожного з них у контексті вокальної підготовки; розкрито *принципи* та *педагогічні умови* формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва специфічні для кожної з них дослідницькі *методи*. Крім того, цілком коректно дослідником було застосовано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних *методів*, спрямованих на реалізацію поставленої мети та розв'язання завдань дослідження на всіх етапах його розгортання. Визначені *критерії, показники та рівні* сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва було покладено в основу експериментальної перевірки *авторської методики* формування досліджуваного утворення.

Результативність розроблених дисертантом принципів, педагогічних умов, методів, прийомів та етапів формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва підтверджено статистичною обробкою результатів експериментального дослідження, яка уможливила виявлення позитивної динаміки рівнів сформованості досліджуваного феномену в експериментальній групі, що стало підтвердженням ефективності запропонованої методики формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Подані у дисертації висновки й рекомендації стали логічним завершенням проведеного дослідження.

Тож, маємо підстави стверджувати, що основні наукові результати дослідження отримані дисертантом особисто і характеризуються науковою *новизною*, описаною у переліку здобутків, що отримано *вперше*.

Достовірність і вірогідність результатів дослідження забезпечується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації; комплексним використанням методів науково-педагогічного пошуку,

відповідних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, а також результатам кількісної та якісної експериментальної перевірки ефективності розробленої та впровадженої в процес фахової підготовки студентів-музикантів *методичної моделі* формування вокально-виконавської компетентності.

3. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація Янь Інши має традиційну структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 236 сторінок, із них 182 сторінки основного тексту. Робота містить 13 таблиць, 4 рисунки.

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, її мету і завдання та об'єкт і предмет дослідження; представлено теоретико-методологічну базу та окреслено комплекс взаємоузгоджених методів для розв'язання поставлених завдань; аргументовано наукову новизну й практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження та їх висвітлення у наукових публікаціях.

Зміст *основної частини* дисертації розгортається згідно сформульованих здобувачем *п'яти* завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження, яка полягає у розробці, науковому обґрунтуванні та перевірці експериментальним шляхом інноваційної методики формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Вирішуючи *перше* завдання дослідження щодо аналізу наукової літератури з проблеми формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, дисертантом було опрацьовано різні наукові погляди на порушену у дослідженні проблему, які дозволили зробити висновок про те, що досліджувана проблема все ще відкрита до наукового пошуку.

Розв'язання *другого* завдання здійснювалася за рахунок з'ясування здобувачем специфіки вокального виконавства та вокальної педагогіки, а також особливостей формування вокально-виконавської компетентності. Це уможливило розуміння здобувачем того, що проблема формування вокально-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки ще не отримала достатнього теоретичного і

практичного обґрунтування. Здобувачем слушно визначено що вокально-виконавська компетентність поєднує ключові фахові компетенції, котрі складають її основу, а їхня унікальна комбінація впливає на якість набуття досліджуваного утворення у процесі вокальної підготовки й забезпечує його творчий прояв у професійній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва як співака-виконавця.

Виявлені здобувачем методологічні підходи (*аксіологічний, особистісно-орієнтований, творчо-проективний*), дозволили Янь Інши уточнити базові категорії у дослідженні процесу формування досліджуваного явища й стали основою для визначення *сутності* поняття вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як особистісного утворення, що посилює здатність до яскравого втілення творчого задуму (на основі набутих компетенцій за напрямками: варіативного опрацювання вокального матеріалу, самостійного втілення творчої інтерпретації вокального твору, художньо-образного та артистичного виконання вокального твору) для здійснення вокально-виконавської діяльності у школі.

Проведена на цьому етапі наукового пошуку робота, стала дієвим підґрунтям для розробки структури та функціональних характеристик, досліджуваного утворення на основі цілісного уявлення про закономірності та специфіку організації вокально-виконавської діяльності школярів з урахуванням принципів положень щодо чинників і механізмів здійснення публічної виконавської діяльності. Тож, наступним кроком здобувача стало власне з'ясування компонентної структури вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у єдності *мотиваційно-спрямованого, знаннево-інноваційного, діяльнісно-креативного* компонентів з огляду на специфіку фахової підготовки, котра містить вокально-виконавську й вокально-педагогічну складові. Детальне описання змістового наповнення складових елементів кожного з визначених компонентів досліджуваного утворення та їхньої функціональної дії (через *пізнавальну, аксіологічно-оцінну інформативно-ретрансляційну та комунікативну* функції), представлено на с.86-106 та у таблиці 1.2., с.123.

Заслуговує на увагу розв'язання *третього завдання*, щодо визначення критеріально-рівневого інструментарію (табл.1.2.,с. 106), що стало відправною точкою для вияву сформованості вокально-виконавської компетентності

майбутніх учителів музичного мистецтва та розробки методики її діагностування.

Так, під час оцінювання *мотиваційно-спрямованого компоненту* було застосовано критерій: міра фахової вмотивованості до вокально-виконавської діяльності показниками якого визначено: наявність потреби до вокального виконавства; здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокальної самореалізації; уміння використовувати засоби вокального виконавства). Наступний *знаннево-інноваційний компонент*, оцінювався критерієм – ступінь фахової спрямованості у сфері вокального мистецтва за показниками: вільне володіння фаховим тезаурусом вокального виконавства; усвідомлення студентів у виявленні набутих компетенцій; здатність до використання форм і методів вокального виконавства) охоплює важливі чинники досягненого в роки навчання інформаційного ресурсу та досягнення результатів у виявленні набутих компетенцій вокального виконавства та виявлених елементів інноваційності у виконавській діяльності. Знаннево-інноваційний компонент – акумулював накопичений тезаурус предметних знань, умінь і навичок у сфері вокального мистецтва для осмисленого використання здобутого у практиці вокальної підготовки з метою підвищення рівня вокально-виконавської компетентності.

Діяльнісно-креативний компонент оцінювався за критерієм: міра творчого опрацювання вокальних творів, та показниками: ступенем усвідомлення значущості вокального виконавства; вільним володінням виконавсько-мовленнєвим апаратом; умінням імпровізаційного розкриття художнього образу вокального твору.

Задля оцінювання рівню сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва застосовувалися спеціальні *діагностичні методи*, тематичні бесіди; метод аналізу конкретної ситуації; обговорення кращих зразків світової вокальної культури; написання есе; використання відео- та аудіо- методів, демонстраційно-образні, імпровізаційні навчальні дискусії, а також методи педагогічного спостереження та експертного оцінювання. Застосування визначеного діагностичного апарату та наведених методів оцінювання дозволило визначити *три рівня* (низький, середній, високий) сформованості досліджуваного феномена в експериментальній та контрольній групах.

Саме завдяки поглибленому уточненню методологічної та критеріальної бази дослідження, здобувачеві вдалося на рівні *четвертого завдання* визначити *принципи* (емоційної насиченості, ефективного використання інноваційних

технологій у навчальній діяльності, креативного самовираження), *педагогічні умови* (організація навчального процесу через пряме і дотичне керівництво, що передбачає співтворчість з викладачем, а також самостійну діяльність студентів; дотримання регламенту у роботі голосового апарату задля уникнення перевтоми; спонукання студентів до творчої самореалізації у різних формах творчої діяльності) та відповідні до кожної з них *методи* формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва для ефективної роботи у школі.

Тож, симбіоз представлених дисертантом ключових положень дослідження щодо структури, принципів, педагогічних умов та методів формування вокально-виконавської компетентності уможливили розробку та впровадження під час формувального експерименту *поетапної методики* формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Схематична організаційно-методична модель формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва представлена у дисертації на рис.2, с. 123.

Реалізація *п'ятого* завдання, спрямованого на експериментальну перевірку ефективності авторської методики формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва через упровадження у процес вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва університетів України (Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Донбаського державного педагогічного університету), запропонованих дисертантом педагогічних умов, спрямованих на формування кожного з компонентів згаданого конструкту у три етапи (інформаційно-орієнтований, рефлексивно-операційний, творчо-продуктивний) згідно розроблених критеріїв, показників та рівнів сформованості кожного з компонентів досліджуваного утворення.

Запровадження відбувалося за двома вибірками: експериментальною, де було застосовано конкретні методи згідно концептуальних положень авторської методики та контрольною, де студенти навчалися за традиційною програмою. Це дозволило дисертанту протягом всього експерименту порівнювати результати сформованості кожного із компонентів до початку формувального експерименту та після проведення кожного з його етапів, що детально описано у підрозділі 3.2.

Зіставлення вибірок в експериментальних (ЕГ) та контрольних групах (КГ) задля перевірки ефективності авторської методики показали наступні динамічні зміни: низький рівень адаптивної сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва зафіксовано в контрольній групі у 44,8% студентів, у експериментальній 21,2%, середній у контрольній групі склав 46,2%, в експериментальній – 61,18%, високий рівень у контрольній групі становить 8,16%, в експериментальній виявлено в 17,29% досліджуваних.

Представлені дані, дозволили здобувачеві засвідчити реальну ефективність запропонованої методики формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Отже, мета дослідження була досягнута, завдання вирішені у повному обсязі, що підтверджено загальними висновками дослідження й дає підстави для представлення роботи до публічного захисту.

4. Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації

З огляду на зміст і висновки дисертації, досить ефективну експериментальну перевірку запропонованої автором методики, достатню апробацію основних наукових положень на конференціях в Україні та оприлюднення результатів наукового пошуку в 9-ти публікаціях, серед яких 4 публікації у провідних фахових виданнях України, 1 – у міжнародних виданнях, 4 – праці апробаційного характеру, свідчить про повноту викладу основних положень та результатів дисертаційного дослідження. Тож вважаємо, що авторська методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, дійсно може запроваджуватися у освітній процес музично-педагогічних закладів різного освітнього рівня. Зокрема, у навчальних курсах «Методика викладання музичного мистецтва», «Теорія і методика викладання музичних дисциплін у вищій школі» для спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), а також у роботі зі студентами у класах «Постановка голосу», «Вокал». Окремі позиції та результати дослідження можуть використовуватись у розробці спецкурсів, методичних рекомендацій та під час самостійної роботи студентів, а також модифікуватись і використовуватись у багаторівневій підготовці студентів закладів освіти мистецького спрямування як України, так і Китаю.

5. Значущість отриманих результатів дослідження для науки і практики

До науково обґрунтованих результатів виконаного Янь Інши дослідження, котрі мають вагому наукову новизну й дають підстави кваліфікувати його як таке, що привносить нове розв'язання досліджуваної проблеми відносяться:

- **Авторська інтерпретація поняття** «вокально-виконавська компетентність» майбутніх учителів музичного мистецтва як особистісного утворення, що посилює здатність виконавця до яскравого втілення творчого задуму на основі набутої компетентності за відповідними напрямками: варіативного опрацювання вокального матеріалу, самостійного втілення творчої інтерпретації вокального твору, художньо-образного та артистичного виконання вокального твору для здійснення вокально-виконавської діяльності в школі.

- **Компонентна структура** вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яку складає єдність мотиваційно-спрямованого, знаннево-інноваційного та діяльнісно-креативного компонентів.

- **Авторська методика** формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, котра містить визначені автором педагогічні умови, критерії, показники й рівні сформованості дослідженого утворення, а також етапи (інформаційно-орієнтовний, рефлексивно-операційний та творчо-продуктивний) та відповідні кожному з них форми і методи, симбіоз яких дозволив досягти прогнозованого результату: сформованості досліджуваної фахової якості.

Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що у процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження та низки наукових публікацій дисертанта випадків недотримання академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць здобувача, котрі були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації та самоплагіатом не вважається.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та побажання до поданої дисертаційної роботи:

1. У теоретико-методологічному розділі дисертації запропоноване авторське бачення сутності та шляхів вирішення проблеми формування вокально-виконавської компетентності. Бажано було б більш детально розкрити засоби мистецької комунікації й зокрема, щодо ретрансляції вокальних творів майбутнім учителем музичного мистецтва.

2. Перший розділ представляє провідні методологічні підходи до вокально-виконавської компетентності студентів факультетів мистецтв, якими визначено: аксіологічний, особистісно-зорієнтований, творчо-проективний підходи. На нашу думку, варто було б більш широко розкрити значення творчо-проективного підходу у формуванні вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

3. Важливим положенням дисертаційного дослідження є застосування принципу емоційної насиченості співацької діяльності. Виникає питання, яким чином цей принцип реалізувався у процесі формування вокально-виконавської компетентності студентів факультетів мистецтв.

4. У процесі впровадження першої педагогічної умови щодо організації навчального процесу через пряме і дотичне керівництво, варто було б більш розлого представити, як згадана умова реалізувалася у процесі формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

5. Робота набула б більшої довершеності, якби більш детально було описано процедуру експертного оцінювання ефективності впровадження системи методів на третьому, творчо-продуктивному, етапі формування експерименту у процесі формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична значущість, а також глибина наукових підходів і принципів до визначення педагогічних умов та методичного забезпечення процесу формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Прикінцевий висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їхню теоретичну і практичну значущість, вважаємо, що дисертаційна робота «Методика формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва», подана на здобуття наукового ступеня доктора

філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є цілісним завершеним самостійним дослідженням, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Янь Інши, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую
Проректор з наукової роботи

Ліля КЛОЧЕК